

La Primavera Republicana. Barcelona, 1931 - 1939

10 de novembre de 2006 al 20 de maig de 2007

Organització:

Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB). Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

Lloc:

Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB)
Conjunt Monumental de la Plaça del Rei
Casa Padellàs
Plaça del Rei, s/n

www.laprimaverarepublicana.cat
www.museuhistoria.bcn.cat

Producció:

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA (MHCB)

Direcció:

Antoni Nicolau i Lina Ubero

Comissari:

Francesc Vilanova

Creació de l'exposició:

Jordi Barrachina

Creació i disseny de l'exposició:

La Quimera. Editora Audiovisual.

Imatge gràfica i elements de comunicació:

© Estudi Villuendas + Gómez
Pilar Villuendas
Josep Ramon Gómez
Alicia Gómez del Moral

Horari de visita:

01/10 – 31/03

De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h i de 16 a 19 h

01/04 – 30/09

De dimarts a dissabte,
de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h
Dilluns tancat

Entrada a l'exposició: 1,50 €

Servei de premsa:

Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB)
Comunicació i premsa. Tel. 93 256 21 57
Judit Vives, jvives@bcn.cat Lourdes Solana, lsolana@bcn.cat,
Toni Contijoch, auxiliardeprensa@bcn.cat

Col·labora

 Generalitat de Catalunya
Departament de Relacions Institucionals
i Participació
Programa per al Memorial Democràtic

Patrocinen

OBRES SOCIALS

“Encara em recordo d’aquell aire fresc, un aire, cada vegada que me’n recordo, que no l’he pogut sentir mai més. Mai més. Barrejat amb olor de fulla tendra i amb olor de poncella, un aire que va fugir, i tots els que després van venir mai més no van ser com l’aire d’aquell dia...”

Mercè Rodoreda: *La Plaça del Diamant*, capítol XIV

- El Museu d’Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB) presenta l’exposició:

La Primavera Republicana. Barcelona, 1931 – 1939

Del 10 de novembre de 2006 al 20 de maig de 2007

- Un viatge a les esperances, les lluites i la vida quotidiana per poder fer sentir, reviure, olerar i recordar aquella “Primavera Republicana” plena d’il·lusions, joventut i llibertat.
- La mostra s’inscriu dins la línia d’exposicions centrada en tots els aspectes històrics que contribuïren a la formació de la Barcelona actual; dins el programa d’exposicions temporals sobre la Barcelona moderna i contemporània que organitza el Museu d’Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB) a les sales de la Casa Padellàs.

Programa d’Inauguració:

- Espectacle: La primavera republicana amb Pep Cruz i Clara Segura. Dirigit i produït per la Perla 29.
- Concert a càrrec d’Agustí Fernández Quartet.

PRESENTACIÓ

El Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB) amb el suport del Departament de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya, dins el Programa per al Memorial Democràtic, presenta l'exposició "La Primavera Republicana. Barcelona, 1931 – 1939". La mostra és un viatge al temps de l'esperança que va portar la II República espanyola la primavera del 1931.

Una exposició per fer viure al visitant les il·lusions i expectatives d'aquella revolució ciutadana que va deixar enrere una monarquia arcaica, anys de dictadura militar i un endèmic endarreriment econòmic i social.

Aquell període va suposar un avenç decisiu en els drets civils a tot el país: el dret al vot de la dona, la llei del divorci, els habitatges socials, les vuit hores laborals, les escoles públiques i laïques, entre d'altres.

La Primavera Republicana. Un viatge a les esperances, ple d'il·lusions, joventut i llibertat.

Una primavera viscuda al carrer i esperançada en el futur, que va portar a molts ciutadans a defensar-la amb les armes davant l'ofensiva militar feixista.

"La Primavera Republicana. Barcelona, 1931 – 1939", s'inscriu en la línia d'exposicions centrada en tots els aspectes històrics que contribuïren a la formació de la Barcelona actual; dins el programa d'exposicions temporals sobre la Barcelona moderna i contemporània que organitza el Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB) a les sales de la Casa Padellàs.

INTRODUCCIÓ

“La Primavera republicana. Barcelona, 1931 – 1939”, vol reflectir els anys de la República (1931-1939) a la ciutat de Barcelona, el nucli urbà més important de Catalunya, mirall de totes les contradiccions, esperances, neguits, lluites, inquietuds, aldarulls, etc., que van agitar la Catalunya del primer terç del segle XX.

Tots els moviments de fons, tant polítics, com socials i culturals, que s’havien començat a agitar a les darreries del segle XIX, a l’ombra del darrer fracàs espanyol, la crisi del 98, van desembocar en vuit anys d’una intensitat col·lectiva irrepetible. Va ser la irrupció de la política de masses, de la construcció d’una cultura ciutadana moderna i europea, de la presa de consciència que el catalanisme anava més enllà dels Jocs Florals, que la política i els interessos de classe també hi tenien molt a dir.

Són els anys d’esperances revolucionàries, de la voluntat de construir un món millor, sense burgesos i sense església. La ciutat de Barcelona va créixer, es va fer moderna; es van esbossar grans projectes de canvi, d’obertura de la ciutat i de la seva trama urbana.

Els arquitectes i els enginyers hi van tenir un paper protagonista; del modernisme burgès es va passar al racionalisme per a les classes populars i per a una arquitectura pública.

Mentrestant, es dibuixaven nous vials i s’imaginaven noves línies per al tren metropolità. L’arribada del lleure, del temps d’oci va provocar l’obertura de nous espais; es van descobrir les platges; les places públiques eren plenes de gent.

Bona part de la vida es feia al carrer, fos per gaudir del lleure conquerit amb les millores laborals (nous horaris de treball, dies festius, etc.), fos per explicitar la lluita interna d’una societat plena de desigualtats.

El més petit de tots. © MHC B.

TRAMA NARRATIVA

L'eix narratiu de "La Primavera Republicana. Barcelona, 1931 – 1939" segueix els ritmes del cinema o del documental. Els diferents àmbits de l'exposició tenen un "*tempo*", per sorprendre l'espectador, descobrir, sentir o reflexionar sobre l'actualitat i sobre les repercussions d'uns fets i d'uns moments en la vida de la nostra societat, que van passar fa 75 anys.

L'entrada a l'exposició és la recreació d'una festa de primavera amb càntics revolucionaris i somriures de joves. Una benvinguda sorprenent!

A continuació s'explica com era la Barcelona i l'Espanya anterior a aquella festa: un país de súbdits que somiava canviar la seva condició i el seu futur.

Entrem, així, en un país de ciutadans que s'ocupen de la educació, de la política, de la cultura, de l'habitatge, de la sanitat, dels drets civils, i que viuen amb passió i amb confrontacions els nous espais de convivència assolits.

El final del relat serà l'esclat de la guerra i la defensa dels drets assolits, fins arribar a la derrota que convertirà els ciutadans, novament, en súbdits d'un règim.

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic. © AHCB-AF

ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ

INTRODUCCIÓ. **LA FESTA DE LA PRIMAVERA**

ÀMBIT 1. **LA REPÚBLICA IMAGINADA**

ÀMBIT 2. **DE SÚBDITS A CIUTADANS**

2.1 La política surt al carrer

2.2 Cultura per als nous ciutadans

2.3 Les escoles s'omplen de llum

ÀMBIT 3. **LA DONA SURT DE LA CUINA**

ÀMBIT 4. **LA NIT CANALLA**

ÀMBIT 5. **LA REPÚBLICA CONTRA EL FEIXISME**

ÀMBIT 6. **LA DERROTA**

Espais: **VIDA QUOTIDIANA i DOCUMENTACIÓ**

INTRODUCCIÓ. LA FESTA DE LA PRIMAVERA.

VESTIBUL

“Libertat, Igualtat i Fraternitat”

L'exposició presenta la seva declaració de principis: joves somrients pels carrers de Barcelona celebrant l'arribada de la II República; hi ha olor a clavells i música d'ambientació de festa on sona “La Marsellesa”.

Proclamació de la República. Josep Maria Sagarra. 15/04/1931 © AHCB-AF.

ÀMBIT 1. LA REPÚBLICA IMAGINADA.

Antecedents

L' àmbit presenta les expectatives i il·lusions de la gent davant del nou règim.

Es sintetitzen els antecedents del règim monàrquic: la guerra del Marroc, els anys del pistolisme, les dictadures de Primo de Rivera i Berenguer..., aspectes tots ells resumits en el retrat d'un “país de súbdits” que aspirava a convertir-se en un “país de ciutadans”.

S'expliquen les aspiracions i les esperances de la gent posades en la República a través de temes com: la reforma agrària, la fi del poder de l'església, la modernització de l'exèrcit, la Constitució i els Estatuts d'Autonomia, l'educació, la jornada laboral, la emancipació de la dona, els drets civils, entre d'altres.

Els visitants es trobaran en un espai fosc on el corredor de clavells del vestíbul seguirà en forma lineal per un lateral per convertir-se en clavells negres al llarg de tota la sala. De fons se senten veus militars, discursos, repics de tambors etc. i una projecció de vídeo que reproduirà el moviment d'un militar.

Al fons de la sala hi ha situat un mirall que reflecteix la imatge dels clavells que s'allunya en l'horitzó.

Es tracta d'un mural compost per "*graffiti*" i imatges fotogràfiques, en el qual es podran llegir els "lemes" o aspiracions que va portar la República: "Les vuit hores"; "Escoles laiques"; "Emancipació de la dona"; "La terra per qui la treballa"; "Per un habitatge digne"; "Fora militars"; "Visca l'Estatut". Aquest mural de cal·ligrafia moderna i reivindicacions velles però reconeixibles, serà tractat ortogràficament de tal manera que veurem, a escala natural, un grup de persones de l'època, d'esquenes, llegint les seves proclames.

- **Les vuit hores**
- **Escoles laiques**
- **Emancipació de la dona**
- **La terra per qui la treballa**
- **Per un habitatge digne**
- **Fora militars**
- **Visca l'Estatut**

Camperols saludant a les milícies. Autor desconegut. Juliol de 1936. © AHCB-AF

L'arquitectura de les parets seguirà l'arquitectura de les imatges, formant-se zones de "baix relleu" o reculades coincidint amb els elements arquitectònics de les fotografies (portes, finestres, etc.). Aquestes parts retirades portaran il·luminació per poder destacar mitjançant un sistema *backlight* els *graffitis*.

Escola Taller. Pérez de Rozas. 13/2/34. © AHCB-AF

ÀMBIT 2. DE SÚBDITS A CIUTADANS.

Aquest àmbit està dividit en tres espais:

2.1 *La política surt al carrer.*

La política va estar en mans dels ciutadans: les ràdios, els diaris, els rumors, els partits, els sindicats... els debats parlamentaris...

L'escenografia representarà la redacció d'un diari de l'època: amb perfils gràfics sobre les parets es simularan els mobles, pel finestral que dona al carrer es podrà veure la part del darrera del cartell del diari "La Humanitat" o "La Publicitat"; a les parets es podran veure portades de diferents diaris i setmanaris satírics amb les notícies més rellevants dels primers anys de la República.

Dues taules amb projeccions de documentals i cròniques polítiques del moment. Els telèfons sonaran de tant en tant per simular el rumor d'una redacció on arriben notícies constantment. Com a teló de fons, el só d'una ràdio transmetent alguns dels aconteixements de l'època: proclamació de la República, campanya de l'Estatut, la revolució del 1934, l'enterrament de Durruti, etc.

2.2 *Cultura per als nous ciutadans.*

El món de la cultura és va abocar en la construcció d'una nova societat: arquitectes de renom mundial dissenyen hospitals i habitatges populars; artistes dibuixen cartells per campanyes institucionals sobre salut, higiene o campanyes electorals; escriptors escriuen obres de teatre popular; intel·lectuals s'impliquen en la creació de noves biblioteques, museus, universitats i d'altres institucions d'ús públic.

Una vitrina contindrà l'original de la revista "*D'ací d'allà*" amb una il·lustració de Miró, juntament amb una pantalla de TV, que donarà informació gràfica sobre la generació de creadors que va donar la República i alguna de les seves obres: el teatre de Sagarra; el diccionari de Pompeu Fabra; la casa Bloc de Sert; el Pla Macià de Le Corbusier; la Fundació Bernat Metge; l'Ateneu Enciclopèdic; Calder, Miró, el GATCPAC, Lola Anglada, etc. Al voltant d'aquesta taula es podran llegir frases d'alguns d'ells a les parets i una relació dels noms d'aquella generació de creadors que va de García Lorca i Dalí fins Josep Obiols i Opisso.

2.3 *Les escoles s'omplen de llum.*

L'educació té molta importància dins el programa de la República. Una de les seves grans promeses: l'escola laica, materialitzada a Barcelona amb institucions com l'Escola del Mar, l'Institut Escola, la Universitat Autònoma... Una escola per a ciutadans en contraposició amb el monopoli de l'església catòlica en els anys anteriors.

Es fa una breu introducció sobre aquestes institucions, l'espectador entrarà per la porta de l'Institut Escola "simulada" amb elements lleugers, per entrar a un cubícul lluminós on es representarà una platja amb nens i nenes, alumnes de l'Escola del Mar i la importància del contacte amb la natura dels programes educatius d'aquells anys.

Una platja amb sorra on reposa un cubell, olor a mar, so a ones i crits infantils, i una projecció en vídeo d'imatges de l'època on es veuen els alumnes entrar al mar de la Barceloneta.

Escola del Mar. Josep Maria Sagarra. 1925-1935. © AHCB-AF.

El pas de la primera planta a la segona hi haurà una làmpada impresa de tela amb il·luminació interior que anirà del tercer al primer pis pel forat de l'escala, on es podran veure impreses diverses fotografies de rostres de joves somrients de l'època, homes i dones.

ÀMBIT 3. LA DONA SURT DE LA CUINA.

Les protagonistes: les dones.

Aquest espai explica el que va suposar la proclamació de la República per les dones: el dret a votar, el dret al divorci i la seva irrupció a la vida pública de la ciutat i del país.

Carnisseria de cavall. Pérez de Rozas. 10/3/1934. © AHCB-AF.

Natació. Josep Maria Sagarra. 1934. © AHCB-AF.

Concurs de pesca amb canya celebrat a l'escollera de l'est. Pérez de Rozas. 5/8/1934. © AHCB-AF.

Una nova imatge de la dona: bella, decidida i implicada en tots els aspectes de la vida urbana.

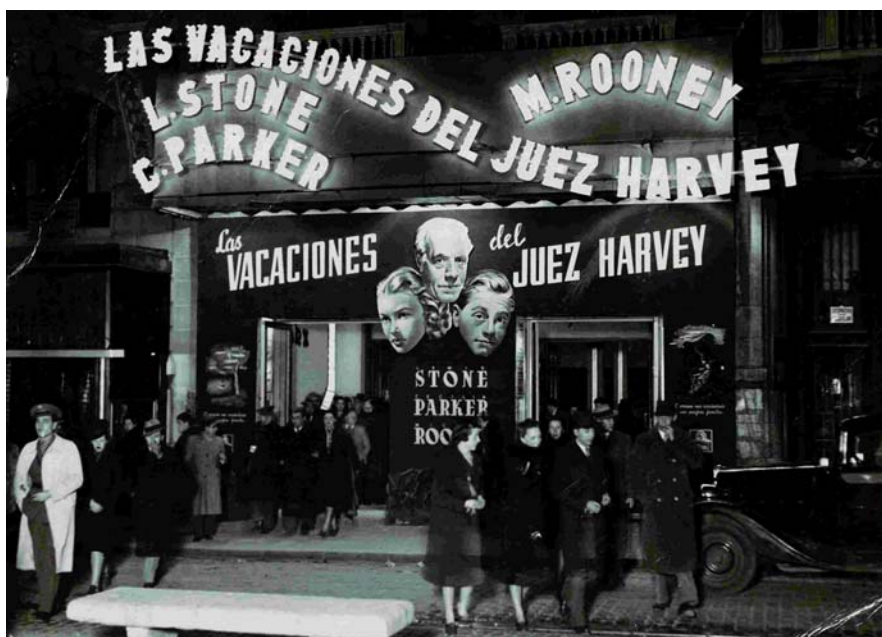
A través d'un viatge simulat en tramvia, es podran veure diverses imatges de Barcelona i les dones de l'època als carrers de la ciutat.. una projecció doble: sobre diversos *travellings* de l'època dels carrers de Barcelona realitzades des d'un tramvia; i una altre sobre dones caminant pels carrers de la ciutat.

Com a element central d'aquesta simulació la música de fons de l'interior del tramvia: el poema de Joan Salvat Papasseit "Cançó de l'amor efímer. Bella desconeguda del tram" que el poeta coneix fugaçment a l'interior d'un tramvia.

ÀMBIT 4. EL TEMPS DEL LLEURE.

Després del viatge en tramvia, el visitant entra en el món del lleure. La nova ocupació de l'espai públic de la Barcelona dels anys trenta, fruit, en part, de la jornada laboral de vuit hores, la vida al carrer de les classes populars i les noves ofertes d'oci: l'esport, els viatges, les vetllades de boxa, les nits del paral·lel, la nit "canalla" del "Barrio Xino", les festes populars, la música...

El visitant es trobarà immers al Paral·lel, on hi havia l'oferta lúdica de la Barcelona d'aquells anys.

Cinema Fèmina. Autor desconegut. 1929-1935. © AHCB-AF.

L'espectador travessarà per un carrer simulat on, a cada banda, podrà veure el perfil de les façanes més representatives del Paral·lel – a petita escala, a l'alçada de la cintura, amb les seves llums i amb cartells i pantalles de TV amb imatges i fotografies de l'oferta lúdica de la ciutat d'aquells anys.

Al final del carrer podrà travessar la porta d'un camerí del Molino i entreveure el seu interior. Entre un *biombo* protector es veurà el mirall de llums de l'artista i en ell reflectida la figura de la Bella Dorita (María Yañez) preparant-se per una actuació. Olor a absenta, fum i perfums.

ÀMBIT 5. LA REPÚBLICA CONTRA EL FEIXISME.

S' explica l'ensurt de l'esclat de la guerra i el dinamisme i la passió amb que la van afrontar els ciutadans malgrat les penúries, la por, les divisions internes dels partits polítics o la indiferència internacional.

La reraguarda, la indústria de guerra, els joves cap al front, els uniformes de cadascuna de les milícies que van inundar els carrers, els hospitals, els menjadors públics, els bombardeigs... Com un mal despertar, en sortir del cabaret i entrar en aquest àmbit, on s' anuncia que ha esclatat la guerra.

Comiat d'un milicià. Marco. 22/7/1936. © AHCB-AF.

Es col·loca una vitrina il·luminada amb l'escultura "el més petit de tots".

El més petit de tots. © MHC.

Hi ha una selecció de 12 fotografies de destacats fotoperiodistes (Capa, Brangulí, M. Michaelis, Pere Català Pic, A. Centelles, J. Sardà). Dotze fotografies: dotze finestres a la Barcelona enfront la guerra. Milicianes amb els llavis pintats i el fusell a l'esquena, balls de carnaval entre sacs antiaeris, dones treballant pel front, joves en camions...

El darrer espai de la exposició: fosc i solitari per "simular" les sensacions i la por dels ciutadans sota un bombardeig.

Una esclatxa de llum en un habitacle fosc. Sons llunyans d'avions. L'estrèpit d'una sirena de fàbrica. Xiulets de bombes que cauen.

ÀMBIT 6. LA DERROTA.

Un llarg camí de somnis i il·lusions trencats i al final, la barrera d'una incerta frontera, d'un exili... Derrota: desolació, fred i gana; tristesa i nostàlgia per un passat recent, per una ciutat perduda, i per un futur amb rostre de gendarme francès.

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu fotogràfic. © AHCB-AF.

A banda i banda del corredor fotografies d'aquestes caravanes humanes retallades i conjugades amb trossos de mirall que reflectiran la fotografia que tindran a l'altra banda del corredor, creant així la sensació a l'espectador de trobar-se al bell mig d'aquesta caravana.

Al final del corredor, una fotografia de la barrera fronterera amb gendarmes francesos posaran fi a la exposició.

Tanquen l'exposició uns espais per a la reflexió i la documentació dels visitants.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES A L'EXPOSICIÓ

L'exposició inclou un programa d'activitats adreçades a tots els públics:

1. RUTES

RUTA PER LA BARCELONA DE LA SEGONA REPÚBLICA

En commemoració del 75è aniversari de la Segona República realitzarem un itinerari històric pels indrets més significatius de la ciutat de Barcelona entre els anys 1931 i 1939. Inclou l'entrada a l'exposició "La primavera republicana. Barcelona, 1931 – 1939"

Dates: dissabtes 11 i 25 de novembre, i 16 de desembre a les 10.30 h.

Lloc de trobada: Conjunt Monumental de la Plaça del Rei (MHCB)

RUTA NOCTURNA !!!!

Viu la Barcelona nocturna dels anys 30

Us proposem un itinerari per la Barcelona nocturna dels anys trenta. La nit també fou testimoni dels canvis que va patir la ciutat amb l'arribada de la II República, que va permetre que la gent visqués l'espai públic amb entusiasme i gaudís del temps d'oci de manera diferent.

L'activitat finalitzarà amb la visita a un bar típic de la Barcelona republicana, i una copa per a tothom.

Calendari: dijous 19 d'octubre i 16 de novembre a les 21 h.

Durada: 2 hores aproximadament.

Lloc de trobada: Conjunt Monumental de la Plaça del Rei (MHCB)

3. DIA 14 D'ABRIL DE 2007: CAP DE SETMANA REPUBLICÀ

Lloc: plaça del rei.

Dates 14 i 15 d'abril.

Una programació d'activitats entorn la II República, per a tots els públics, contes, teatre, cinema per reviure les il·lusions.

4. SOPARS-TERTÚLIA REPUBLICANA

Lloc: Fonda Espanya.

Dates: març-abril.

Us proposem els sopars-tertúlies per conèixer de la mà d'experts diferents aspectes de la Barcelona republicana.

5. CICLE DE CINEMA: LA REPUBLICA A TRAVÉS DELS ULLS DE BUÑUEL

Dates: abril 2007 (3 sessions)

Lloc: Saló del Tinell.

Proposta: Reposició del cicle de cinema ideat per Buñuel en paral·lel a la instal·lació de pavelló de la república a Paris.

Col·laboradors: Cinemes Verdi.

Direcció del cicle i contextualització de les pel·lícules: Fèlix Ibáñez (UAB)

Places limitades. Es recomana la reserva prèvia.

6. WEB

Lloc: www.laprimaverarepublicana.cat

La web està destinada a un públic general no especialitzat en el tema, però es donaran recursos per totes aquelles persones interessades en la II República i que vulguin profunditzar o ampliar coneixements.

La web té un caràcter informatiu i divulgatiu de l'exposició. És una eina de suport i de difusió dels continguts de la Primavera Republicana.

Dels continguts bàsics destacariem els apartats en els que s'estructura l'exposició. Cadascun d'aquest escenaris estarà representat en la web i s'oferiran nous recursos com fotografies, grafisme, cites, recomanacions bibliogràfiques, etc. per ampliar els continguts donats en l'exposició. També inclourem altres apartats com un recull de recursos digitals com, per exemple, portals temàtics, amb l'objectiu de donar una sèrie d'eines perquè els visitants que ho desitgin puguin aprofundir en el tema de la II República. Per últim, oferirem informació sobre les activitats que es porten a terme en el museu en el marc de l'exposició i un llibre de visites on les persones que ho vulguin podran publicar les seves experiències o opinions.

7. ACTIVITAT AMB COL·LABORACIÓ AMB LA FUNDACIÓ PI I SUNYER

Conferència entorn del personatge Carles Pi i Sunyer, alcalde de Barcelona durant el període 1934 – 1937.

Data a confirmar.

8. PROGRAMA ESCOLAR

La Ruta per la Barcelona de la Segona República.

Materials per interpretar l'exposició.

Informació i reserves:

Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB)

Tel.: 93 256 21 22

Fax: 93 268 04 54

A/e: reserves-mhcb@mail.bcn.es

www.museuhistoria.bcn.cat

www.laprimaverarepublicana.cat

Horari d'atenció: de dilluns a divendres de 10 a 14 h i dimarts i dijous de 16 a 18 h

CATÀLEG

Paral·lelament a la mostra, el Museu d'Història de la Ciutat (MHCB) presenta el llibre *LA PRIMAVERA REPUBLICANA – MIRADES A LA PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA*.

Títol: LA PRIMAVERA REPUBLICANA – MIRADES A LA PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA.

Edita: Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB)

Núm. Pàgines: 160

Idiomes: Català / Castellà

ISBN: 84-934161-2-6

Amb textos de: Francesc Vilanova, Montserrat Graner, Agnès Armengol, Mª Teresa Gibert, Ferran Soldevila, Francesc Burguet, Joan Casanovas i Coberta, Amadeu Hurtado, Josep López Picó, Joaquim Maria de Nadal, Manuel Ribé, Aurora Bertrana, Víctor Alba, Jaume Arquer, Miquel Batllori, Alexandre Cirici, Ramón Fernández Jurado, Llorenç Gomis, Enric Vila-Casas, Francisco Candel.
Disseny gràfic: Estudi Balmes.

Reproduccions fotogràfiques: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona –Arxiu Fotogràfic.

Impressió: Gràfiques Aleu.

Preu: 20 €

